

LEA KAMPE

KAREN
BLIXEN

AFRIKA
OROSZLÁNJA

LEA KAMPE

KAREN
BLIXEN

AFRIKA
OROSZLÁNJA

Kossuth Kiadó

A kiadás alapja:
Lea Kampe: *Die Löwin von Kenia – Karen Blixen*
First published in 2022 by Piper Verlag, München

Fordította
Hatvani Patricia

Szerkesztette
Winter Angéla

Borítóterv
Csermák Annamária

ISBN 978-963-544-933-0

Minden jog fenntartva

© Piper Verlag GmbH, München 2022

© Kossuth Kiadó 2023

© Hungarian translation Hatvani Patricia 2023

Borítókép © Ilina Simeonova / Trevillion Images

*Leab-nak és Nüssinek,
a szikrázó napsütésben töltött
közös délutáni fürdőzéseink
emlékére.*

Karen Blixen mindent megtett áhított földjéért,
miközben az emberek iránti szeretetben
felülmúlta önmagát.

„Bárhol is járok majd a világban,
azt hiszem, mindig arra fogok gondolni,
vajon Ngongban esik-e az eső.”

– *Karen Blixen, anyjának,
Ingeborg Dinesennek írt leveléből
Ngong, 1919. február 26.*

1

Hargeisa, Brit Szomáliföld, 1955

Abdullahi Aden már vissza akarta tolni az íróasztalfiókot, végül azonban még egyszer kezébe vette a kék könyvet, amelynek a borítója kifényesedett az évek során. Újra beleolvasott:

Volt egy farmom Afrikában, a Ngong-hegyek alatt. Az Egyenlítő száz mérfölddel északabbra szeli át a fennsíkot, és a farm hatezer lányira feküdt a tengerszint felett. Nappal úgy érezte az ember, hogy fenn él a nap közelében, de a kora reggelek és az esték áttetszőek, nyugalmasak voltak, s az éjszakák hidegek.*

Abdullahi letette a könyvet, és becsukta a szemét. Ennyi elég volt ahhoz, hogy felidézze magában a több mint harminc évvel azelőtti reggelt, amikor új fejezet kezdődött az életében. Bátyjával, Farahhal éjszaka érkeztek a farmra, az izgatottságtól azonban nem tudott elaludni. Amikor pár

* Részlet: *Volt egy farmom Afrikában* (ford. Gy. Horváth László, Árkádia, 1987)

perc múlva felkelt a nap, ahogy az már az Egyenlítő közelében lenni szokott, kiszaladt a szabadba.

Még soha nem látott a *Memszabib** házához hasonlót. Szürke kőből épült, minden oldalról veranda vette körül, előtte pedig széles sávban füves rét terült el. A fű már ki-zöldült, mert épp beköszöntött a szeptember és november közötti rövid esős évszak. A közelben álló fokföldi gesz-tenyesor felé szaladva felröppent egy galambraj. Hallotta, ahogy Farah utánakiált, de túl izgatott volt ahhoz, hogy szót fogadjon. Meglátta az erdőt és a sötétzöld kávé-ültetvényt, amelyről a bátyja mesélt, a síkság egy távoli pontjáról pedig ritmikus dobolás hangja közeledett.

* Fehér bőrű, férjzett asszony. A megszólítás eredetileg Brit Indiá-ból származik.

2

Ngong, 1922. október eleje

A lovon ülve Tanne érezte, ahogy az erős állat izmai megfeszülnek. A patkódobogást jól csillapította a legutóbbi esőzéstől felpuhult talaj, a felkelő reggeli nap fényében a nedves fű végtelen ezüstös tengerhez hasonlított. Mögötte a Ngong-hegység terült el, előtte pedig az erdő. A malom közelében mintha állt volna valaki.

Tanne lova vágatva, lassítás nélkül kanyarodott be a farmra. A házhoz közelebb érve a ló magától váltott át gyors ügetésbe. Tanne hallotta, ahogy az állat felhorkan, és ő maga is szaporán vette a levegőt.

– Brrr...

A szürke kőház ajtaja kinyílt, és egy fehér kaftános, vörös turbános férfi lépett a verandára. Tanne felemelte a jobb karját, és integetni kezdett. Végre!

– Farah! – Tanne átugrotta a verandához vezető két lépcsőfokot. Legszívesebben megölelte volna a férfit, ám tudta, a szomáliknál az nem szokás.

– De jó, hogy újra itt van! – kiáltotta szuahéliül.

– *Memszabib!* – A magas Farah, kezét a háta mögött összekulcsolva elmosolyodott. A rá jellemző komoly arc-

kifejezése ellenére Tanne ki tudta olvasni a szeméből, hogy örül a viszontlátásnak. Heteket töltött a családjánál Brit Szomáliföldön, hogy aztán az egyik öccsét magával hozza a farmra. Farah távolléte alatt Tannénak ismét nyilvánvalóvá vált, mennyire nélkülözhetetlen számára a férfi.

– Gondolom, későn érkeztek. – Farah előtt félrepillantva Tanne bekukucskált a házba. – Ugye magával hozta a fiút? Hol van a fiatalember?

Farah zavartnak tűnt, amire ritkán volt példa.

– Azt hiszem, az imént... kiment. Pillanat... Abdullahi! – kiáltott a gyep felé, de semmi sem mozdult. Homlokát ráncolva még egyszer elkiáltotta magát, hangosabban, mint az előbb: – Abdullahi!

Ám Abdullahinak nyoma sem volt.

– Majd előkerül – vetette oda Tanne könnyedén, aztán bementek a házba. Farah zavarban volt, Tanne azonban csak mosolygott magában. Sejtette, hogy a mindig tökéletességre törekvő Farah számára kínos a fiú eltűnése.

Hirtelen gyors léptek zaja szűrődött be a verandáról, majd egy tízéves, sötét bőrű, pufók arcú fiú viharzott be a szobába. Bézs színű kaftánja tele volt fűfoltokkal. Lábát vöröses por fedte, lábnyomával bepiszkolta a makulátlanul tiszta fapadlót. Sokat futkoshatott, mert homloka csupa izzadt volt, és sötét szeme elkerekedett az izgalomtól. Ahogy meglátta a bátyja tekintélyt parancsoló alakját, mellette pedig a khaki színű nadrágot és kopott, barna bőrcsizmát viselő ismeretlen nőt, hirtelen megtorpant. Farah ráförmedt, és bár Tanne nem tudott szomáliul, megsajnálta

a kicsit. A fiú lesütötte a szemét, majd tétován Tanne felé fordult.

– Jó reggelt, *Memszahib*. Abdullahi vagyok – suttogta szuahéliül.

– Jó reggelt, Abdullahi. Üdvözöllek a farmon – kacsintott rá Tanne. – Fel a fejjel! Velem is szigorú a bátyád. – A kicsi felbátorodva nézett fel. Farah rosszállóan rázta a fejét, és apró kézmozdulattal jelezte Abdullahinak, hogy távozhat, mire a fiú el is ment.

– Átöltözik és megmosakszik – közölte határozottan Farah. Tanne épp szólásra nyitotta az ajkát, Farah azonban háráítóan felemelte a kezét, majd folytatta: – Szomáli..., még meg kell tanulnia a fegyelmet. Pár éven belül férfivá cseperedik.

– És nyilvánvalóan maga a megértő báty helyett a szigorú apa szerepét akarja betölteni – húzta fel Tanne mosolyogva a szemöldökét, amire Farah egyetértően bólintott.

Abban a pillanatban kinyílt a kakukkos óra ajtaja, majd kiugrott belőle egy fából faragott madárka. Kilencszer rikkantotta el magát:

– Kakukk! – Aztán visszabújt.

– Uramisten, már kilenc óra van! Most aztán majdnem elfelejtettem a rendelést! – Tanne a homlokához kapott, majd odaszaladt a gyógyszeres szekrényéhez. Évek óta azzal kezdte a napot, hogy a helyieket egészségügyi ellátásban részesíti a verandáján. Földjén családok százai éltek, akik a kikujuk helyi törzséhez tartoztak. Generációk óta éltek itt, legtöbbjüknek fogalmuk sem volt arról, mit is jelent

országukra nézve a fehérek megjelenése. A brit protektorátusból Kenya rövid időn belül brit gyarmattá vált, ahol az őslakosok nem birtokolhattak, és nem is vásárolhattak földet. Nem igen tudtak mit kezdeni a ténnyel, hogy a föld, ahol élnek, nem a sajátjuk, hanem Tanne és Bror Blixen tulajdona.

Tanne kisietett az elsősegélyládával. Rengeteg kikuju dolgozott a kávéültetvényen, és bár alapvetően nem bíztak a nyugati orvoslásban, hamar híre ment a reggeli rendelésnek. A verandán naponta jelentek meg kezelésre nők, férfiak és gyerekek, lázasan, betegen, kisebesedett bőrrel vagy égési sérüléssel.

Amikor Tanne kilépett, már ott ült a fedett veranda árnyékában egy idősebb és egy fiatalabb kikuju nő, karján egy kisbabával. Míg a fiatalabb szégyenlősen lesütötte a szemét, addig az idősebb szélesen elmosolyodott. Tanne nem győzte csodálni a higgadtságát és a jókedvét. A kikuju törzs asszonyainak kemény élet jutott osztályrészül. Sok gyereket hoztak a világra, és amíg a férfiak az állatokkal foglalatostkodtak, addig a nők fáradhatatlanul kapáltak és szántottak a *sambák** kis kukoricaföldjein. Ezenkívül főztek, mostak, és cipelték a tűzifát, amelyet óriási kötegekbe kötve a homlokukra erősítettek, hogy szabad kezükkel közben tovább dolgozhassanak. A nehéz fizikai munka miatt nem volt egyszerű meghatározni az életkorukat, mégis mindig találtak valami okot a nevetésre.

* Samba (*szuahéli*): kikuju farm, amely egy család kunyhóiból és a hozzájuk tartozó kukoricaföldekből, valamint karámokból áll.

– Jó reggelt! Miben segíthetek? – kérdezte Tanne szuahéliül, bár tudta, az idősebb nő csak saját törzsi nyelvén, kikujuul tud. Az idős asszony a kisbabára mutatott, akinek az anyja még mindig a padlót bámulta.

– *Toto* – csak ennyit mondott. Közben megfogta a gyermek homlokát.

– *Toto* – ismételte meg halkán Tanne. A szó annyit tesz, 'gyermek'. Odalépett a fiatalasszonyhoz, majd rátette a kezét a kisfiú homlokára. – Lázás – állapította meg.

A gyermek anyja felpillantott.

– Farah! – kiáltott Tanne. A veranda ajtaja felé fordulva elcsodálkozott, hogy nem Farah, hanem a kisöccse, Abdullahi állt ott. – Na, jó. Szükségünk van egy tál langyos vízre, egy puha rongyra és egy törülközőre. Meg borsmenta-teára. Megértetted?

Abdullahi bólintott, megfordult, majd berohant a házba. Amikor visszaért, Tanne belemerítette a rongyot a vízbe, jól kicsavarta, majd körkörös mozdulatokkal megdörzsölte vele a kisfiú szinte teljesen csupasz testét, kívülről befelé, majd alulról felfelé. A kisbabának ez láthatóan jólesett. Kinyújtott karocskájával megpróbálta megérinteni Tanne orrát. Amikor Tanne viccből elfintorodott, a kicsi vidáman felkacagott. Mellettük Abdullahi figyelte őket. Tanne bepólyázta a kisbabát a törülközőbe.

– Add ide a teát! – szólt Abdullahinak, majd a fiatal nőhöz fordult: – Ezt kell csinálnia. Ért szuahéliül? – A nő bólintott. – Óránként kétszer. És adjon neki teát! Ne túl forrón, kis kortyokban. – Átadta neki az üveget. – Ma délután még jöjjön vissza! Ha a láza feljebb menne...

– De nem fejezte be a mondatot, és jobbnak látta, ha a kórházat szóba se hozza. A kikujuk gyűlöltek a kórházat, és ha Tanne azt akarta, hogy az anya délután még visszahozza a kisbabát, úgy vélte, jobb, ha nem említi meg ezt a lehetőséget.

A fiatal nő felállt, biccentett, majd elindult.

– *Jerie** – közölte az idős asszony, és megpaskolta Tanne vállát. Tanne nem értette, mit mondott, épp vissza akart kérdezni, amikor az idős nő megfordult, mire Tanne megrémült. A nő hátán párnapos égési seb éktelenkedett, és már kezdett gennyesedni. Tanne sejtette, hogyan történhetett. A kikujuknál gyakori volt az égési sérülés, mert kunyhóikban a tűz közvetlen közelében aludtak. Sokszor előfordult, hogy égő ágak vagy fadarabok estek az alvókra, szörnyű sebeket ejtve rajtuk. Mivel az idős kikuju asszonyok csak egy bőrkötényféleséget hordtak, nem fedte ruha a sebet, így az bepiszkolódott. Tanne óvatosan letisztította. Egész biztosan fájtnak, ám meg sem rezdült az arca, csak bátran mosolygott. Tanne végül ecetbe mártott egy rongyot, és rátette a sérülésre. Tapasztalatból tudta, hogy az ecet összehúzza a sebet, fertőtleníti, és csillapítja a gyulladást. A módszer különösen a nedvedző fekélyeknél működött kiválóan.

A kezelés végeztével Tanne elbúcsúzott az idős asszonytól, homlokából kisöpörte félhosszú, gesztenyebarna haját. Keskeny arca és markáns arccsontja arról árulkodott, hogy nagyon koncentrálni tud. Az orvosságos

* Valaki, aki érdeklődést mutat, aki odafigyel a másokra. (*szuabéli*)

üvegeket mustrálta. Vajon helyesen járt el? Vagy többet is tehetett volna? Ezt a kérdést minden alkalommal feltette magában.

– Tanne! – Férfihang riasztotta fel a gondolataiból, és felnézett. Az öccse tartott a ház felé a kis bungalótól, ahol az érkezése óta lakott.

– Thomas! – intett neki Tanne. – De örülök! Gyere, reggelizzünk együtt!